

**СХЕМА РОЗБОРУ ЕЛЕМЕНТАРНОГО
СКЛАДНОСУРЯДНОГО РЕЧЕННЯ (ДАЛІ – ССР)**

1. Тип речення за комунікативною настановою:

- 1.1. Питальне.
- 1.2. Непитальне:
 - 1.2.1. Розповідне;
 - 1.2.2. Спонукальне;
 - 1.2.3. Бажальне;
 - 1.2.4. Комбіноване (розповідно-спонукальне, питально-спонукальне, розповідно-питальне тощо).

2. Тип речення за емоційним забарвленням:

- 2.1. Окличне;
- 2.2. Неокличне.

3. За характером предикативних відношень:

- 3.1. Стверджувальне;
- 3.2. Заперечне;
- 3.3. Комбіноване (стверджувально-заперечне / заперечно-стверджувальне).

4. За кількістю предикативних одиниць:

- 4.1. ССР мінімальної (елементарної) структури;
- 4.2. ССР ускладненої (неелементарної) структури.

5. Структурна схема складносурядного речення (символічний запис).

6. Графічна схема складносурядного речення (рівнева або лінійна).

7. За типом структури:

- 7.1. Відкритої / закритої структури.
- 7.2. Гнучкої / негнучкої структури.

8. Структурно-семантичний підтип складносурядного речення:

8.1 Складносурядне речення В І Д К Р И Т О Ї С Т Р У К Т У Р И:

8.1.1 **Єднальні ССР:**

- 8.1.1.1. Зі значенням одночасності подій, процесів станів;
- 8.1.1.2. Зі значенням послідовності подій, процесів станів.

8.1.2 **Розділові ССР:**

- 8.1.2.1. Зі значенням взаємовиключення (альтернативності) подій, процесів, станів;
- 8.1.2.2. Зі значенням чергування подій, процесів, станів;.

8.2 Складносурядне речення З А К Р И Т О Ї С Т Р У К Т У Р И:

8.2.1. ССР, що ДОПУСКАЮТЬ другий сполучний елемент:

8.2.1.1. Складносурядні речення з ОДНИМ СУРЯДНИМ СПОЛУЧНИКОМ:

8.2.1.1.1. Сполучники **І, ТА** (у знач. сполучника **І**):

- контрастні;
- єднально-поширювальні;
- результативні (наслідкові);

8.2.1.1.2. Сполучники **А, ТА** (у знач. сполучника **А**):

- зіставні;
- зіставно-поширювальні;
- невідповідності

8.2.1.1.3. Сполучники **АЛЕ, ТА** (у знач. сполучника **АЛЕ**):

- обмежувальні;
- допустові;
- компенсаційні.

8.2.1.2. Складносурядні речення з ДВОМА ПОКАЗНИКАМИ ЗВ'ЯЗКУ:

- протиставно-наслідкові;
- протиставно-допустові;
- протиставно-компенсаційні;
- обмежувальні;
- єднально-ототожнювальні;
- єднально-доповнювальні.

8.2.2. Складносурядні речення, що НЕ ДОПУСКАЮТЬ другий сполучний елемент:

8.2.2.1. Градаційні:

- власне-градаційні;
- посилювальні.

8.2.2.2. Пояснювальні.

9. Характеристика засобів зв'язку (одиначних / повторювальних / парних сурядних сполучників).

10. Розбір кожної ПО за схемою простого речення з огляду на їх комунікативно-інтонаційну несамостійність.

11. Пунктуація (вказати пунктограми).

ВРАЗКИ РОЗБОРУ ЕЛЕМЕНТАРНИХ СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕНЬ ВІДКРИТОЇ ТА ЗАКРИТОЇ СТРУКТУР

Із *чорного*¹ *неба* капали зорі, й пливла² білим шумом небесна *ріка*
(Михайло Коцюбинський).

1. Непитальне (розповідне).
2. Неокличне.
3. Стверджувальне.
4. Складносурядне речення мінімальної структури (2 ПО).
5. Структурна й графічні схеми (рівнева та лінійна):

$S_1 [Vf (T. м., C. д., P \neg)], \text{ й } S_2 [Vf (T. м., C. д., P \neg)].$

6.

(1) , й [2] .

[...], й [...].

7. Відкрита структура, гнучка.
8. Єднальні відношення між предикативними одиницями із семантикою одночасності подій.
9. Засіб синтаксичного зв'язку:
й – сполучник сурядності, єднальний, одиничний, неповторюваний.
10. Кома в складносурядному реченні.

Перша предикативна одиниця *З чорного неба капали зорі* побудована за схемою ПР.

1. Стверджувальна.
2. Дійсний спосіб, синтаксично минулий час, вивідна форма парадигми.
3. Умовно просте двоскладне речення.
4. $N_1 Vf$;
5. Поширене.
6. Повне.
7. Підмет *зорі* однослівний, номінативний, що його виражено називним відмінком іменника.
8. Присудок капали простий дієслівний (координований), що його виражено особовою формою дієслова.
9. Поширювачі:
– прислівний:
неба (якого?) *чорного* – означального типу (узгоджений), виражений прикметником у формі с. р., Р. в., одн.;
– неприслівний:
зорі капали (звідки?) *з неба* – детермінант із просторовою (локальною) семантикою, виражений прийменниково-відмінковою формою „з + Р. в.”.
10. Семантичний аспект:
зорі ($S_{дії}$) – *капали* ($P_{дії}$) – семантично елементарна двокомпонентна структура.
11. Комунікативний аспект:
Із чорного неба^T капали / зорі^R (T / R – нейтральне висловлення).
12. Неускладнене.
13. Подільне на члени речення.

Примітка: Другу предикативну одиницю розбираємо за аналогічною схемою.

Їлося б смачно, так робити дячно (Народна творчість).

1. Непитальне (розповідне).
2. Неокличне.
3. Стверджувальне.
4. Складносурядне речення мінімальної структури (2 ПО).
5. Структурна й графічні схеми (рівнева та лінійна):
 $S_1 [Vf (T_0, C_{ум.}, P^-)]$, **так** $S_2 [cop_0 Adj (T_{т.}, C_{д.}, P^-)]$.

6.

1

 , **так**

2

 .

[...], **так** [...].

7. Закрита структура, негнучка.
8. ССП, що допускає другий сполучний елемент (але з одним показником зв'язку) із протиставно-обмежувальною семантикою.
9. Засіб синтаксичного зв'язку: прислівник так у функції сурядного протиставно-зіставного сполучника.
10. Кома в складносурядному реченні.
11. **Розбір кожної ПО за схемою ПР** (див. зразок вище).